

פתח דבר

בשבח והודי' להשיי"ת הנני להגיש בפני קהל אנ"ש והתמימים את קובץ "מבצע פורים כהלכה" כהמשך ל"מבצע חנוכה כהלכה".

בקובץ זה נידונות שאלות רבות הנוגעות הלכה למעשה בדיני ומנהגי פורים כמו"כ נידונים בו פרטים רבים וסבוכים המתעוררים במהלך 'מבצע פורים' אשר לא נידונים בספרים הנגישים לכל אחד ואחד. הקובץ עוסק בארבעת מצוות הפורים בכלל, ובפרט בדיני קריאת המגילה וברכותיה שבהם ראיתי בלבול רב בשל חוסר ידיעה.

על - מנת להקל על הבנת הדברים ועל זכירת הדינים המסועפים, נכתב הקובץ בשפה פשוטה ובסגנון של שאלות ותשובות.

יש להבהיר: א. אין להקיש מדינים המופיעים בחוברת לדינים אחרים (לשם כך צוינו המ"מ להקל את מלאכת החיפוש בספרים). ב. יש ללמוד את החוברת כמכלול של דינים (ולא כפרטים נפרדים), על מנת לקבל תמונה הלכתית נכונה ומדויקת. ג. קובץ זה אינו מהווה תחליף ללימוד בספרים.

ויהי רצון מהשיי"ת שלא יצא דבר תקלה תחת ידי. ובקרוב ממש נזכה ל'עד דלא ידע' האמיתי, בהתגלותו של כ"ק אדמו"ר תיכף ומיד ממש.

מנחם סעיד

ימים הסמוכים לפורים ה'תשע"ד

הזמנות והערות ניתן לשלוח לכתובת המייל: menachemsaid@gmail.com
או לכתובת הדואר: בן גוריון 166/5 קריית מלאכי מיקוד 83036.

מריבוי הדברים אין לשכוח על המעשה
בפועל בענין שהזמן גרמא - מבצע
פורים בכלל.

לכל לראש - להשתדל שכאו"א מבנ"י
יוכל לחגוג כל עניני פורים מידו המלאה
הפתוחה הקדושה והרחבה, שזה שייך
במיוחד לפורים, "משלוח מנות איש
לרעהו ומתנות לאביונים" וכן שכאו"א
יקיים בפועל כל מצוות היום (בהקדמת
לימוד הלכות פורים).

[משיחת תענית אסתר - תשמ"ז]

קריאת המגילה

המחויבים:

א. שאלה: מי הם המחויבים במקרא מגילה?
תשובה: אנשים, וכן הנשים חייבות. אף שנשים פטורות ממצוות עשה שהזמן גרמא במצוה זו חייבות, הואיל ואף הן היו באותו הנס. קטנים שהגיעו לגיל חינוך (כבן שש¹) יש לאביהם לחנכם במצווה זו².

זמנה:

ב. שאלה: מהו זמן קריאת המגילה בלילה?
תשובה: לכתחילה זמנה כל הלילה מצאת הכוכבים עד עלות השחר³, וי"א שלכתחילה עד חצות ובדיעבד כל הלילה⁴. עם כל זאת, יש להקדים לקרוא סמוך לצאת הכוכבים משום זריזין מקדימים למצות⁵. ובדיעבד אם הוא שעת הדחק ניתן להקדים ולקרוא בברכה מפלג המנחה⁶ [ראה הערה⁷].

ג. שאלה: מהו זמן קריאת המגילה ביום?
תשובה: לכתחילה זמנה כל היום מנץ החמה עד שקיעתה. בדיעבד אם

1. לא נתפרש השיעור, ובנטעי גבריאל פל"ג ס"ב כותב כבן שש.
2. שו"ע סי' תרפ"ט ס"א ומשנה ברורה סק"א.
3. שו"ע סי' תרפ"ז ומג"א ריש הסימן וסק"א וכו"פ המשנ"ב סק"ג ודלא כמ"ז סי' תרפ"ח סק"ו שבדיעבד עד נץ החמה.
4. אליה רבה סי' תרפ"ח סק"ט וכף החיים סק"ז.
5. ערוך השלחן סי' תרפ"ז ס"ד.
6. שו"ע סי' תרצ"ב ס"ד ודלא כפר"ח. וראה משנ"ב סק"ד ובביאור הלכה שם וכן נט"ג פל"א ס"ה ובהערות.
7. זמן פלג המנחה (לפי אופק תל - אביב) - ה'תשע"ד: 16:40. ה'תשע"ה: 16:44. ה'תשע"ו: 16:43.

קראה מעלות השחר עד הנץ - יצא⁸. 'אנוס קצת' יכול לקוראה לכתחילה מעלות השחר⁹.

ד. שאלה: אדם המתחיל לקרוא את מגילת היום קודם השקיעה ויסיים בבין השמשות - האם יכול לברך? תשובה: לא יברך. הואיל ובין השמשות הוא ספק, וספק ברכות להקל¹⁰.

אכילה קודם קריאת המגילה:

ה. שאלה: האם מותר לאכול קודם קריאת המגילה בלילה וביום? תשובה: קודם שקרא במגילה אסור לטעום שום דבר הן ביום והן בלילה¹¹. חולה או אדם שקשה עליו התענית מותר לו לשתות ולאכול פירות כמה שירצה, אך, משקאות חריפים, מזונות ופת עד שיעור 'כביצה' (57 סמ"ק)¹². אדם חלוש שההמתנה תזיק לבריאותו, וטעימה לבד לא מספיקה לו, מותר לו לאכול כמה שצריך וימנה שומר שיזכיר לו לקרוא המגילה¹³.

חשוב! דין זה על כל פרטיו חל גם על נשים¹⁴.

הברכות:

פסקי דין:

• כשמברכים שהחיינו ביום נכון לכוון גם על שאר מצוות היום - משתה ושמחה, משלוח מנות ומתנות לאביונים¹⁵. הנהגים שאין מברכים ביום

8. שו"ע סי' תרפ"ז שם.

9. משנ"ב סי' תרפ"ז סק"ו.

10. משנ"ב סי' תרפ"ז סק"ה.

11. מג"א סי' תרצ"ב סק"ז, ובטעם האיסור ראה מש"כ בנט"ג פל"ב הערה א'.

12. מג"א שם, וכ"פ במשנ"ב סק"ד, וראה פסקי תשובות סי' תרצ"ב אות ח' והערה 32.

13. משנ"ב שם סקט"ז.

14. שהרי גם הן מחויבות במגילה - נט"ג פל"ב ס"ד.

15. מג"א שם סק"א בשם השל"ה. פמ"ג א"א סק"א. משנ"ב סק"א.

יכונו זאת בלילה¹⁶. אי לכך, כדאי להכריז קודם הברכות לכוון בברכת שהחיינו על שאר מצוות היום, לפי שנדרשת כוונת השומע והמשמיע¹⁷.

ו. שאלה: מי מברך את הברכות של קריאת המגילה?

תשובה: אם יש מנין מברך הבעל קורא. במקרה ובעל הקורא כבר יצא ידי חובת קריאת המגילה יברך אחד השומעים ויתכוון להוציא האחרים¹⁸. אולם, כשאין מנין לכתחילה כל אחד יברך לעצמו. נשים גם כשהן עשרה לכתחילה ראוי שכל אחת תברך לעצמה, אך, כשאי אפשר תברך אחת לכולן¹⁹.

ז. שאלה: מה דין כשטעה בסדר הברכות?

תשובה: לא צריך לחזור ולברך, לפי שסדר הברכות אינו מעכב²⁰.

ח. שאלה: מה הדין כשהפסיק בדיבור באמצע הברכות או בין הברכות לקריאה?

תשובה: אם הפסיק בדיבור שלא מעניין הקריאה - צריך לברך שוב²¹, אבל אם דיבר מעניין הקריאה א"צ לברך שוב²² (אף שלכתחילה יש להימנע גם מזה).

ט. שאלה: האם מותר לענות 'ברוך הוא וברוך שמו' כאשר רוצה לצאת י"ח הברכות מהבעל קורא?

תשובה: לכתחילה אין לענות, אך אם ענה יצא י"ח וא"צ לחזור ולברך²³.

י. שאלה: אדם שלא ענה 'אמן' על הברכות האם יצא ידי חובת הברכות?

16. פמ"ג שם.

17. פמ"ג שם. משנ"ב שם.

18. שוע"ר סי' תקפ"ה ס"ה.

19. ראה פס"ת סי' תרצ"ב אות ז' ובהערות שם.

20. עפ"י נט"ג פל"ט סט"ו.

21. משנ"ב סי' תרצ"ב סק"ט.

22. שוע"ר סי' תל"ב ס"ו. משנ"ב שם.

23. משמעות שוע"ר סי' קכ"ד ס"ב שם כתב: "ואפשר שאפי' בדיעבד לא יצא". וכשענה בטעות בר"ה וב"ש האם יכול לברך שוב לעצמו, ראה פס"ת סי' רי"ג הערה 26.

תשובה: עניית אמן אינה מעכבת, ויצא ידי חובת הברכות²⁴.

יא. שאלה: מה הדין כששכח לברך?

תשובה: אם נזכר תוך כדי קריאת המגילה - יברך בין הפרקים²⁵, או במקום שנזכר, כל זמן שלא סיים המגילה. לאחר מכן ימשיך לקרוא את שאר המגילה²⁶. אך, אם נזכר לאחר שגמר הקריאה, לא יברך ויצא ידי חובתו, לפי שברכות אינן מעכבות²⁷.

יב. שאלה: מהו נוסח ברכת המגילה לנשים?

תשובה: אם הבעל קורא יוצא בקריאה זו, יברך 'על מקרא מגילה', וכשלא יוצא בקריאה זו, יברכו 'ברוך..לשמוע מגילה'²⁸. הקורא לנשים ספרדיות, יברך 'על מקרא מגילה'²⁹.

יג. שאלה: כשקורא לספרדים ביום - האם יברך ברכת שהחיינו?

תשובה: לא יברך שהחיינו³⁰, אלא א"כ לא ברכו השומעים אתמול³¹.

יד. שאלה: מצוי במבצעים שיש חוסר ריכוז בשעת הקריאה. האם ניתן לברך

כשישנו ספק אם יהיו מרוכזים להאזין לכל מילה מהמגילה?

תשובה: אם הבעל קורא כבר יצא י"ח קריאת המגילה - לא יברך כשמסופק אם יקשיבו לכל מילה, לפי שספק ברכות להקל³².

עצה טובה! ראוי למנות אחד מהקהל שיעמוד ליד הבעל קורא במשך הקריאה ולבקש ממנו להאזין לכל מילה,

24. שוע"ר סי' רי"ג ס"ד.

25. משנ"ב שם סק"ו.

26. נט"ג פל"ט ס"ב ובהערה.

27. שוע"ר סי' ל"א ס"ב.

28. רמ"א סי' תרפ"ט ס"ב. מג"א שם סק"ה ועוד.

29. פר"ח סי' תרפ"ט. מחזיק ברכה לחיד"א סק"ד ועוד. ובספר תורת המועדים - פורים, ס"ה סט"ו, שכל קהילות הספרדים כן נהגו.

30. שו"ע סי' תרצ"ב ס"א.

31. כן משמע במשנ"ב שם סק"ב שכתב בטעם שלא מברך ביום "דהרי כבר ברך בלילה", ופשוט.

32. ראה שו"ע שם ס"ב ומשנ"ב סק"ט.

ואותו אחד גם יברך.

- טו. שאלה: האם ניתן לברך על מגילה שחסרות בה מילים?
תשובה: ראה תשובה לשאלה כו.
- טז. שאלה: אישה שאינה לבושה בצניעות, האם יכולה לברך?
תשובה: אף שאינה לבושה בצניעות - יכולה לברך.³³
- יז. שאלה: האם ניתן לברך במקום בו נמצאת אישה או תמונה של אישה שאינה לבושה בצניעות?
תשובה: מותר לברך בתנאי שיפנה פניו ממנה. עצימת עיניו לבד - לא מועילה, ובשעת הדחק שאי אפשר אחרת יכול לברך בעצימת עיניו.³⁴

ברכת 'הרב את ריבנו':

- יח. שאלה: האם ברכה זו נאמרת גם ביחיד?
תשובה: בדין זה ישנה מחלוקת³⁵, ומנהגנו לומר ברכה זו גם ביחיד³⁶, אך במבצעים נראה שאין להורות לאנשים לברך אלא כשיש מניין³⁷ (בדין זה גם נשים מצטרפות למניין). וכשאינן מניין, יברכו ללא שם ומלכות.
- יט. שאלה: כשקוראים בציבור האם רק הבעל קורא מברך או שכל אחד מברך לעצמו?
תשובה: המנהג הוא שכל אחד מברך לעצמו.³⁸
- כ. שאלה: מתי מברכים ברכה זו?

33. שוע"ר סי' ר"ו ס"ו.

34. שוע"ר סי' ע"ה ס"א וס"ח, וסי' ר"ו ס"ו. פס"ת סי' ע"ה אות ט"ו.

35. ראה נט"ג סמ"ז ס"ה ובהערות.

36. ראה שלחן מנחם או"ח ח"ג סי' שמ"ז שכן נהג הרבי הרי"צ. ולרשימת הסוברים כן עיין פס"ת סתרצ"ב הערה 15.

37. עפ"י נט"ג שם דספק ברכות להקל.

38. נט"ג שם ס"ב. פס"ת סי' תרצ"ב אות ג' והערה 7.

תשובה: לאחר קריאת המגילה, ומנהגנו שמברך קודם כריכתה³⁹.

כא. שאלה: האם מותר לדבר קודם ברכה זו?

תשובה: לכתחילה אין לדבר אחר ברכה זו⁴⁰, ובדיעבד כשדיבר ישמע הברכה ממי שלא דיבר. וכשא"א לשמוע ממישהו אחר, יכול לברך⁴¹.

דיני הקריאה:

פסקי דין:

- יש להכין את הקריאה היטב⁴².
- הבעל קורא צריך לכוון להוציא את השומעים י"ח, והשומעים צריכים לכוון לצאת י"ח⁴³.
- יש להיזהר מקריאה מהירה הגורמת לבליעת מילים, שהרי אם השומע לא שמע אפי' מילה אחת לא יצא י"ח⁴⁴, ויצא שכרו בהפסדו.

כב. שאלה: האם צריך לעמוד בשעת הברכות והקריאה?

תשובה: בשעת הברכות כולם צריכים לעמוד, ובשעת הקריאה רק הבעל קורא צריך לעמוד⁴⁵. במה דברים אמורים כשקורא בציבור (מניין) אבל כשקורא ליחידים א"צ לעמוד⁴⁶.

כג. שאלה: אם דיבר באמצע הקריאה, האם יצא י"ח?

תשובה: לכתחילה אין להפסיק בדיבור באמצע הקריאה אפי' בדברי

39. מג"א סי' תר"צ סק"כ וראה שלחן מנחם או"ח ח"ג סי' שמ"ז שמדייק שכך גם דעת אדה"ז.

40. ראה שעה"צ סתר"צ"ב סקי"ב.

41. נט"ג שם ס"ג. פס"ת שם והערה 9.

42. עפ"י שו"ע סקל"ט ס"א.

43. שו"ע סי' תר"צ סי"ד. משנ"ב סקמ"ח. וראה שו"ע"ר סי' ס' ס"ה.

44. שו"ע שם ס"ג. מ"ב סק"ה ומ"ח.

45. משנ"ב סי' תר"צ סק"א ובשעה"צ סק"א.

46. שו"ע שם ס"א.

- תורה. אם הבעל קורא דיבר - יצא ידי חובה, אך אם דיבר השומע לא יצא ידי חובה⁴⁷.
- כד. שאלה: מנהגנו לכפול 'בפניהם' 'לפניהם' 'להרוג ולאבד' 'ולהרוג ולאבד'. מה הדין כשלא כפל?
- תשובה: יצא ידי חובתו, לפי שכפילות זו אינה אלא מנהג ולא מעכבת בדיעבד⁴⁸.
- כה. שאלה: הדין הוא שצריך לקרוא את כל עשרת בני המן בנשימה אחת. מה הדין כשנשם באמצע?
- תשובה: דין זה שצריך לומר בנשימה אחת הוא רק לכתחילה ובדיעבד יצא⁴⁹.
- כו. שאלה: אדם שקרא חלק מהמגילה בע"פ, האם יצא י"ח? תשובה: קראה בעל פה עד חציה - יצא י"ח⁵⁰.
- כז. שאלה: מגילה שחסר בה מילים או פסוקים, האם מותר לקרוא בה? תשובה: לכתחילה אין לקרוא בה, אך, בדיעבד כגון שכבר קרא בה, יצא י"ח⁵¹, וכשאינן מגילה אחרת, לכתחילה יכול לקרוא בה ואף לברך⁵². אלא שכל זה דווקא שלא חסר עניין שלם אבל אם חסר עניין שלם או אפי' רק פסוק א' אם הוא הפסוק הראשון או האחרון של המגילה - אין יוצאים י"ח במגילה זו⁵³.
- כח. שאלה: אדם שלא שמע כמה מילים מהבעל קורא, כיצד ינהג? תשובה: יקרא מתוך החומש את המילים שהפסיד⁵⁴ עד המקום שהבעל

47. שו"ע סי' תרצ"ב ס"ב ומשנב"ב סק"ט.

48. פשוט.

49. רמ"א סי' תר"צ סט"ו. אמנם במנהגי מהרי"ל פורים משמע שדין זה הוא לעיכובא.

50. שו"ע סי' תר"צ ס"ג. ראה ביה"ל ד"ה דוקא וכו'.

51. שו"ע שם.

52. משנב"ב סי' תר"צ סק"ח.

53. שם סק"י וי"א.

54. פמ"ג סי' תר"צ א"א סקי"ט.

קורא אוחז בו ולא רק המילים שהפסיד. אם לא נהג כך, לא יצא י"ח, ואף אם אח"כ ישלים המילים שהפסיד, לא יצא.

כט. שאלה: מה הדין כאשר הבעל קורא דילג מילה?

תשובה: אם נזכר קודם שסיים (או אפי' לאחר שסיים אלא שלא הסיח דעתו מהקריאה⁵⁵), יחזור לאותו הפסוק שהחסיר בו מילה ומשם יקרא לפי הסדר עד סוף המגילה⁵⁶. אם לא נהג כן, לא יצא ידי חובת קריאת המגילה, וצריך לחזור ולקרוא שוב בברכה⁵⁷.

ל. שאלה: מה הדין כשהבעל קורא קרא מילה באופן שמשנתנה משמעות המילה, כגון: נפל במקום נפל?

תשובה: אם נזכר קודם שסיים (או אפי' לאחר שסיים אלא שלא הסיח דעתו מהקריאה⁵⁸), יחזור לאותו הפסוק שהחסיר בו מילה ומשם יקרא לפי הסדר עד סוף המגילה. אם לא נהג כן, לא יצא ידי חובת קריאת המגילה, וצריך לחזור ולקרוא שוב בלא ברכה⁵⁹.

השוב! בסוף החוברת מובאות מילים ששכיחה הטעות בהם.

לא. שאלה: בתחילת קריאת המגילה יש לכוון לצאת י"ח המצוה (הן הבעל קורא והן השומעים) - מה הדין כשלא כיוונו?

תשובה: כשלא כיוונו יש לחזור ולקרוא שוב⁶⁰ ובלא ברכה, וזאת אפי' אם גם רק השומע או רק הבעל קורא לא כיוונו.

לב. שאלה: כשלא יודע לקרוא המגילה האם רשאי להיעזר ע"י שמיעת הקריאה באוזניות תוך כדי שקורא?

55. פס"ת סי' תר"צ אות ה'.

56. שו"ע שם ס"ו, שהרי הקורא את המגילה למפרע לא יצא.

57. ביה"ל סי' תר"צ ד"ה אין מדקדקין וכו' בשם המג"א סק"ד והפר"ח ועוד.

58. פס"ת שם.

59. ביה"ל שם. לחשוש לדיעה הא' בשו"ע סי"ד שיצא י"ח (ואכן פסק למעשה ערוה"ש ס"כ).

60. משנ"ב שם סקמ"ח שגם מצות דרבנן צריכות כוונה. וכן הוא בשו"ע ר סי' תע"ה סכ"ט, אלא ששם הלשון 'שוב לחוש לדבריהם' אך עיין סי' רי"ג ריש ס"ד ששם משמע כמש"כ בפנים. בפרט בקריאת היום שהיא מדברי קבלה וכדברי תורה דמ"א (שעה"צ סקמ"א).

תשובה: לכתחילה לא ינהג כך אלא יכין את הקריאה היטב. בשעת הדחק ניתן להיעזר באוזניות וישתדל להשמיע לאוזניו מה שקורא [ראה הערה⁶¹].
בציבור יש להימנע מעצה זו⁶².

לג. שאלה: האם החוגג בי"ד יכול לקרוא במגילה לחוגג בט"ו או להיפך?
תשובה: בן י"ד שלא מחויב בט"ו אין מוציא בן ט"ו וכן להיפך⁶³.

לד. שאלה: האם אישה יכולה להוציא ידי חובה אנשים בקריאת המגילה?
תשובה: לא⁶⁴.

לה. שאלה: האם אישה יכולה לקרוא לעצמה או לחברותיה?
תשובה: לכתחילה יש לנשים לשמוע קריאה מאיש, ובדיעבד כשאין איש תקרא לעצמה וכן לחברותיה⁶⁵. לכתחילה לא תקרא לנשים רבות⁶⁶ אולם בשעת הדחק - מותר⁶⁷.

לו. שאלה: האם קטן יכול לקרוא עבור אישה?
תשובה: בשעת דחק גדולה, יכול קטן שהגיע לגיל חינוך להוציא אישה⁶⁸.

לז. שאלה: מצוי במבצעים שמתעייפים באמצע הקריאה וכן שאחד בקיא בחלק אחד של המגילה והאחר בחלק השני: האם ניתן להחליף בעל קורא באמצע הקריאה אם התעייף או כשהשני יודע לקרוא יותר טוב?
תשובה: כשיש צורך ניתן לחלק את קריאת המגילה לכמה אנשים⁶⁹.

לח. שאלה: האם ניתן לברך או לקרוא ברמקול?
תשובה: אין לברך ולקרוא ברמקול, שאין זה קול אדם שחל עליו דין

61. וישתדל להסתיר האוזניות כמה שניתן - פשוט.

62. פס"ת שם אות ב'.

63. הואיל ואינו בר חיובא היום.

64. שו"ע סי' תרפ"ט ס"ב בשם י"א. משנ"ב סק"ז.

65. ואף שכבר יצאה י"ח - פס"ת סי' תרפ"ט אות ב והערה 6.

66. משנ"ב סי' תרפ"ט סק"ח ושעה"צ סקט"ז.

67. נט"ג פל"ד ס"ט ובהערה.

68. נט"ג פל"ז ס"א עפ"י הבאר היטב סי' תרפ"ט ס"א ועוד אחרונים.

69. נט"ג פל"ח ס"ט.

ישומע כעונה⁷⁰.

ט. שאלה: כשאין מגילה כשירה, האם יש עניין לקרוא מתוך מגילה פסולה או חומש ללא ברכה?

תשובה: כן, שלא תשתכח תורת מגילה⁷¹ וכדי לזכור הנס⁷². אלא שיש להדגיש לאנשים שלא יוצאים בזה י"ח מקרא מגילה, כך שאם יזדמן להם לשמוע מגילה ישמעו שוב בברכה.

מ. שאלה: י"ג באדר שחל בשבת, האם מותר לתרגל הקריאה ממגילה כשירה?

תשובה: מותר, ונכון לייחד המגילה לצורך זה קודם השבת⁷³.

עצה מעשית: כדי לעורר אנשים במבצעים להקשיב לכל מילה: א. חשוב לציין להם שיש להקשיב לכל מילה כדי לצאת י"ח המצוה. ב. בשעת הדחק, כדאי לעשות תקציר לפני כל פרק אודות המסופר בפרק ע"מ שהקריאה תהיה חווייתית ומובנת יותר. לכתחילה רצוי שלא הבעל קורא יעשה זאת אלא מישהו אחר, אך כשאין מישהו אחר אלא הבעל קורא ורק כך אפשר לרכום - מותר⁷⁴.

70. שלחן מנחם או"ח ח"ג סי' שמ"ח. וכן פסקו רוב האחרונים, וראה נט"ג פמ"א.

71. משנ"ב סי' תרצ"א סקכ"ז בשם הפמ"ג.

72. ערוה"ש שם סי"ד.

73. נט"ג פכ"ח ס"ד וה'.

74. פשוט, שהרי אילולי זאת לא יוצאים י"ח.

משלוח מנות

המחויבים:

מא. שאלה: מי הם המחויבים במשלוח מנות?
תשובה: אנשים ונשים חייבים מדינא⁷⁵, וכן קטנים שהגיעו לגיל חינוך (כבן שש) אביהם מחויב לחנכם במצוה זו⁷⁶.

זמנה:

מב. שאלה: מתי זמנה של מצוות 'משלוח מנות'?
תשובה: מצוותה ביום הפורים והנותן בליל פורים לא יצא י"ח⁷⁷.
מג. שאלה: מתי זמנה לכתחילה ביום?
תשובה: ראוי לדקדק לשלוח לאחר קריאת המגילה בשחרית ולא לפניה, הואיל וי"א שלא יוצא י"ח בנתניה לפני קריאת המגילה. ויהדר לשלוח לפני הסעודה⁷⁸.

שיעורה:

מד. שאלה: לכמה אנשים צריך לשלוח כדי לצאת י"ח?
תשובה: מספיק לשלוח לאדם אחד, וכל המרבה לשלוח לרעים הרי זה משובח⁷⁹.
מה. שאלה: מה צריכה להיות תכולת המשלוח?
תשובה: שני מיני מאכלים [ראה הערה⁸⁰], משקה גם נחשב אוכל לעניין זה⁸¹.

75. רמ"א סי' תרצ"ה ס"ד.

76. פמ"ג א"א סי' תרצ"ה סק"ד. שלחן מנחם או"ח ח"ג סי' ש"ג.

77. רמ"א שם.

78. ראה נט"ג פנ"ו ס"ב.

79. שו"ע סי' תרצ"ה ס"ד.

80. שני חבילות ופלים וכדו' נחשב מנה אחת.

81. משנ"ב שם סק"כ. נט"ג פנ"ח ס"א וס"ב.

מו. שאלה: באיזה שיעור צריכים להיות המאכלים או המשקים?
תשובה: מנות חשובות לפי המקום והזמן ואז יוצא לכו"ע⁸². וכל הקפידא שהמנות
תהיינה חשובות הוא במשלוח שחייב מעיקר הדין, אך במה שמרבה לשלוח אין
קפידא⁸³. ובמבצעים כשרוצים לזכות אחרים שיתנו לחבריהם, אפשר להסתפק
בשיעור כזית לכל מין, היינו, שני כזיתים למשלוח⁸⁴.

פרטיה:

- מו. שאלה: האם יוצאים י"ח במשלוח ספרים, מתנות, כסף וכדו'?
תשובה: לא יוצאים י"ח בספרים, מתנות, כסף וכדו'⁸⁵.
- מח. שאלה: האם יוצאים י"ח במשלוח שנקנה בכספי מעשר?
תשובה: אין יוצאים י"ח במשלוח שנקנה בכספי מעשר⁸⁶, אולם אם רוצה להוסיף
יותר מהשיעור, יכול לתת ממועות מעשר⁸⁷.
- מט. שאלה: החוגג בי"ד שנותן לחוגג בט"ו האם יוצא ידי חובתו, וכן להפך?
תשובה: יש לדקדק שבן י"ד ייתן משלוח לבן י"ד ובן ט"ו לבן ט"ו⁸⁸.
- נ. שאלה: האם מותר לשלוח איש לאישה או אישה לאיש?
תשובה: לא ישלחו איש לאישה ואישה לאיש⁸⁹. וכשאינן ברירה אחרת -
מותר⁹⁰ [ראה הערה⁹¹].

82. נט"ג פנ"ז ס"ג (בשם א"א מבוטשאטש סתריצ"ה וערוה"ש סט"ו) ופ"ס ס"ד.

83. נט"ג שם בשם יוסף אומין אות תתריצ"ט.

84. ראה נט"ג פס"א ס"ד ובהערה ח'. שלחן מנחם שם. וכתב שלכתחילה בכל מנה יהיה שווי
פרוטה, ועיין שם לקולא נוספת.

85. משנ"ב שם. נט"ג פנ"ט ס"א וס"ב.

86. מג"א סי' תריצ"ד סק"א בשם השל"ה.

87. מג"א שם בשם מהרי"ל.

88. נט"ג פנ"ד סי"א.

89. רמ"א שם.

90. נט"ג פ"ס סי"א והערה ט"ז.

91. אה לכתחילה שולח לאחות וכן להיפך, דלא הוי בכלל האיסור.

מתנות לאביונים

המחויבים:

נא. שאלה: מי הם המחויבים במתנות לאביונים?
תשובה: אנשים ונשים חייבים מדינא⁹², ואפי' עני המתפרנס מן הצדקה חייב⁹³. וכן קטנים שהגיעו לגיל חינוך (כבן שש⁹⁴) אביהם מחויב לחנכם במצוה זו⁹⁵.

זמנה:

נב. שאלה: מתי זמנה של מצות 'מתנות לאביונים'?
תשובה: מצוותה ביום הפורים והנותן בליל פורים לא יצא י"ח⁹⁶.
נג. שאלה: מתי זמנה לכתחילה ביום?
תשובה: ראוי לדקדק לתת מתנות לאביונים לאחר קריאת המגילה בשחרית ולא לפניה, הואיל ויש אומרים שלא יוצא ידי חובה בנתינה לפני קריאת המגילה⁹⁷.

שיעורה:

נד. שאלה: לכמה אביונים צריך לתת כדי לצאת י"ח?

92. שו"ע סי' תרצ"ד ס"א. משנ"ב סק"א. כה"ח סק"ג.

93. ט"ז שם סק"א בשם הב"ח. כה"ח סק"א.

94. לא נתפרש השיעור, ובנט"ג פל"ג ס"ב כותב כבן שש.

95. פמ"ג א"א סי' תרצ"ה סק"ד.

96. משנ"ב סי' תרצ"ה סקכ"ב ועוד. ראה נט"ג פס"ח הערה א'.

97. נט"ג פנ"ו ס"ה. כה"ח סי' תרצ"ד סק"ח.

תשובה: לפחות לשני עניים לכל אחד מתנה אחת⁹⁸. וכ"ז מדינא, אבל באמת מוטב להרבות במתנות לאביונים מלהרבות בסעודתו ובשילוח מנות לרעיו⁹⁹.

נח. שאלה: מהו שיעור המתנה לכל עני?

תשובה: לכתחילה יש לתת שיעור של סעודה¹⁰⁰ (ג' ביצים) לכל עני¹⁰¹, ע"מ לצאת לכל הדעות. בדיעבד מספיק פרוטה (10 אג') לכל עני¹⁰².

פרטיה:

נו. שאלה: מיהו האביון שצריך לתת לו?

תשובה: לכתחילה יש לתת לאדם שאין לו כלום לצורך סעודת הפורים, אך יוצאים גם בנתינה לאדם שאין לו כל צרכו¹⁰³.

נו. שאלה: בזמננו, מי נכנס תחת הגדרת 'אביון'?

תשובה:

1. אדם שאין לו הכנסה קבועה שאינו יכול להתפרנס כדי הצרכים המינימאליים (לא מותרות), וכן אין לו נכסים (שאינם כלי תשמישו) שיכול למוכרם ולהתפרנס מהם, נקרא אביון.

2. אדם שנפלו עליו הוצאות חריגות, כגון: הוצאות רפואיות, נישואי ילדיו וכד' - נחשב אביון, אף שיש לו עבור הוצאותיו השוטפות¹⁰⁴.

נח. שאלה: האם ניתן לתת מתנות לאביונים מכספי מעשר?

תשובה: את שתי המתנות המחויבות אין לתת מכספי מעשר¹⁰⁵, אולם מה

98. שו"ע סי' תרצ"ד ס"א.

99. משנ"ב שם סק"ג בשם הרמב"ם.

100. שמעתי בהודמנויות שונות ממורי הוראה ששווי של מנת פלאפל נחשב לסעודה.

101. כה"ח סק"ז בשם שו"ת זרע יעקב סי"א.

102. משנ"ב שם סק"ב בשם הריטב"א. וראה נט"ג פס"ה הערה א'.

103. נט"ג פס"ז ס"א.

104. ראה פס"ת סי' תרצ"ד אות ב'.

105. מג"א סי' תרצ"ד סק"א בשם השל"ה.

- שמעבר לכך אפשר לתת מכספי מעשר¹⁰⁶.
- נט. שאלה: כיצד ינהג אדם שאין לו בפורים עניים זמינים?
תשובה: כשאין לו עני זמין, יפריש המעות בפורים ולאחר פורים ייתן זאת לשני עניים¹⁰⁷.
- ס. שאלה: האם מתנות לאביונים מקיימים דווקא בכסף?
תשובה: לכתחילה ייתן מעות, אבל יוצאים ידי חובה גם במאכלים, בגדים וכיו"ב¹⁰⁸.
- סא. שאלה: האם יוצאים ידי חובה כשנותנים המעות בצ'ק?
תשובה: גם כשנותנים בצ'ק יוצאים ידי חובה¹⁰⁹.
- סב. שאלה: האם החוגג בי"ד יכול לתת לעני החוגג בט"ו וכן להיפך?
תשובה: יש לדקדק שבן י"ד ייתן לעני לבן י"ד ובן ט"ו לעני בן ט"ו¹¹⁰.

106. מג"א שם בשם מהרי"ל.

107. שו"ע שם ס"ד.

108. נמ"ג פס"ו ס"א ובהערות.

109. נמ"ג שם ס"ג בשם שו"ת משנה הלכות.

110. נמ"ג פס"ח ס"ד, וראה פס"ת אות ח'.

משתה ושמחה

זמנה:

- סג. שאלה: מהו זמן הסעודה?
תשובה: מצוותה ביום הפורים והסועד בליל פורים לא יצא י"ח¹¹¹. אולם גם בלילה ישמח וירבה קצת בסעודה¹¹².
- סד. שאלה: מתי זמנה ביום?
תשובה: מעיקר הדין אפשר לערוך הסעודה בבוקר [ראה הערה¹¹³], אמנם המנהג הוא להתפלל מנחה תחילה ואח"כ עושין הסעודה, ורוב הסעודה צ"ל ביום¹¹⁴. אם איחרה יזהר לאכול לכה"פ כזית לפני השקיעה¹¹⁵.

דיניה:

- סה. שאלה: האם צריך לאכול בשר בסעודת פורים?
תשובה: מעיקר הדין אין חיוב לאכול בשר¹¹⁶, אבל מצוה יש בזה¹¹⁷.
- סו. שאלה: האם צריך לאכול לחם בסעודה?
תשובה: מעיקר הדין אין חובה ליטול ידיים¹¹⁸, מ"מ לכו"ע יש מצוה לאכול

111. שו"ע סי' תרצ"ה ס"א.

112. לשון הרמ"א שם.

113. וכך נוהגים כשפורים חל ביום שישי (רמ"א שם ס"ב).

114. רמ"א שם ס"ב.

115. נט"ג פע"ב ס"א.

116. ראה מג"א סי' תרצ"ו סקט"ו ושולחן מנחם או"ח ח"ג סי' שמ"ט.

117. עפ"י שוע"ר סי' תקכ"ט ומג"א שם. ראה נט"ג הלכות יו"ט ח"ב פנ"ד הערה א'.

118. מג"א סי' תרצ"ה סק"ט, וכן מדייק בשלחן מנחם שם בדעת שוע"ר סי' קפ"ז ס"ח. וראה ערוה"ש סי"ב שהשיג על המג"א.

לחם¹¹⁹.

סז. שאלה: האם יוצאים ידי חובת 'לבסומי' גם בשאר משקין המשכרין חוץ מיין?
תשובה: לכתחילה יש לשתות יין, אך בדיעבד יוצא גם בשאר משקין¹²⁰.

דיני ועל הניסים:

סח. שאלה: שכח ולא אמר 'ועל הניסים' בברהמ"ז ובתפילה, מה דינו?
תשובה: אם נזכר לאחר שגמר התפילה א"צ לחזור. אולם אם נזכר קודם סיום התפילה, אם נזכר לפני שהזכיר ה' של 'ברוך... הטוב שמך' חוזר לומר 'ועל הניסים'¹²¹, אך אם נזכר לאח"מ יאמר לפני 'יהיו לרצון' השני (ובברהמ"ז קודם 'הרחמן הוא יזכנו') "הרחמן הוא יעשה לנו ניסים כמו שעשה לאבותינו בימים ההם ובזמן הזה, בימי..."¹²².

סט. שאלה: נמשכה סעודתו אל תוך הלילה, האם מזכיר 'ועל הניסים' בברהמ"ז?
תשובה: כן¹²³, וזאת בתנאי שאכל לפחות כזית פת עד השקיעה.

ע. שאלה: המתפלל ערבית בתוך הסעודה האם בברהמ"ז מזכיר 'ועל הניסים'?
תשובה: דין זה שנוי במחלוקת, לכן ישתדל לברך קודם שיתפלל ערבית כדי להסתלק מן הספק. אם התפלל לא יזכיר בברהמ"ז 'ועל הניסים'¹²⁴.

חשוב! יש לזכור להתפלל ערבית לפני הצות¹²⁵ [ראה הערה¹²⁶].

119. נט"ג פע"א ס"א ובהערה א'.

120. פס"ת סי' תרצ"ה אות ג'. וכ"כ בנט"ג פע"ג ס"ב. אלא ששם כתב שרק בשעת הדחק יוצא בשאר משקין.

121. שו"ע סי' תרפ"ב ס"א. רמ"א סי' תרצ"ג ס"ב.

122. רמ"א סי' תרפ"ב ס"א ומשנ"ב סק"ד וה'.

123. שו"ע סי' תרצ"ה ס"ג.

124. מג"א סי' תרצ"ה סק"ט. משנ"ב סקט"ז.

125. שו"ע סי' רל"ה ס"ג, וראה משנ"ב סקכ"ו.

126. זמן הצות (לפי אופק תל אביב) - ה'תשע"ד: 11:50. ה'תשע"ה: 11:52. ה'תשע"ו: 11:47.

תחפושות

עא. שאלה: האם מותר לאיש להתחפש לאישה או ללבוש בגדי אישה וכן להיפך, ומה דין בקטנים?
תשובה: אסור גם בפורים, והוא בכלל האיסור של 'לא יהיה כלי גבר על אשה ולא ילבש גבר שמלת אשה'¹²⁷. דין זה עומד בתוקפו גם בקטנים¹²⁸.

127. דברים כב' ה'.

128. משנ"ב סי' תרצ"ו סק"ל בשם הב"ח ועוד. נט"ג פע"ד ס"ז ובהערות, ודלא כפסק הרמ"א ס"ח.

נספח

מובאת בזה רשימת המילים מתוך המגילה שבהן שכיחות הטעויות העלולות לשנות את משמעות המילים¹²⁹.

פרק ב':

ג': וַיִּפְקֹד הַמֶּלֶךְ

ו': אֲשֶׁר הִגְלָה, מִירוּשָׁלַיִם

ו': אֲשֶׁר הִגְלָה, נְבוּכַדְנֶצַּר

ט"ו: וַתְּהִי אֶסְתֵּר נְשֵׂאת

י"ח: וַיְתֵן מְשָׁאת

כ': אֶסְתֵּר עִשָּׂה

כ"א: וּמֶרְדֵּכִי יוֹשֵׁב

כ"ג: וַיִּבְקֹשׁ וַיִּתְּלוּ וַיִּכְתֹּב.

פרק ג':

ד': כתיב באמרם, קרי פְּאֶמְרָם

ט': יִכְתֹּב

יב': וַיִּקְרָאוּ וַיִּכְתֹּב.

פרק ד':

ח': אֲשֶׁר - נִתֵּן

י"ז: וַיַּעֲבֹר מֶרְדֵּכִי

פרק ה':

י': וַיָּבֵא אֶת - אֶהֱבִי

י"ד: וּבִבְקֹר אָמַר. וַיִּתְּלוּ. וּבֵא.

פרק ו':

א': וַיְהִי נִקְרְאִים

ב': וַיִּמְצָא כְּתוּב

ג': מֵה - נִעְשָׂה. לֹא - נִעְשָׂה

ח': וַאֲשֶׁר נִתֵּן

ט': וְהִרְקִיבָהּ

י"א: וַיִּלְבֹּשׁ

129. נט"ג פמ"ד סט"ז.

ט': וְיִקְרְאוּ וַיִּכְתְּבוּ

י': וַיִּכְתְּבוּ

פרק ט':

י"ד: וְתִנְתְּנוּ דָת

ט"ז: נִקְהָלוּ וְעָמְדוּ

י"ז: וְעָשָׂה אֹתוֹ

י"ח: וְעָשָׂה אֹתוֹ

י"ט: כְּתִיב הַפְּרוּזִים, קְרִי הַפְּרוּזִים

כ"ז: כְּתִיב וּקְבַל, קְרִי וְקַבְּלוּ

י"ב: וַיֵּשֶׁב

י"ד: וַיִּבְהָלוּ

פרק ז':

ב': וְתִנְתְּנוּ לָהֶם

ז': וְהָמֹן עָמַד

ח': וְהָמֹן נִפְלָא

י': וַיִּתְּלוּ

פרק ח':

ה': יִכְתְּבוּ

סדר ברכת המזון ושבע ברכות

בבשרנו ועל תורתך שלפנתנו ועל חקיך שהודעתנו ועל חיים חן וחסד שהזונתנו ועל אכילת מזון שאתה זן ומפרנס אותנו תמיד בכל יום ובכל עת ובכל שעה:

ועל הנסים ועל הפרקן ועל הגבורות ועל התשועות ועל הנפלאות שעשית לאבותינו בימים ההם בזמן הזה:

בימי מרדכי ואסתר בשושן הבירה כשעמד עליהם המן הרשע בקש להשמיד להרג ולאבד את כל היהודים מנער ועד זקן טף ונשים ביום אחד בשלשה עשר לחדש שנים עשר הוא חדש אדר ושללם לבו ואתה ברחמיך הרבים הפרת את עצתו וקלקלת את מחשבתו והשבות לו גמולו בראשו ותלו אותו ואת בניו על העץ:

ועל הכל יי אלהינו אנתנו מודים לך ומברכים אותך ותברך שמך בפי כל יחי תמיד לעולם ועד: כפתוב ואכלת ושבעת, וברכת את יי אלהיך על הארץ הטובה אשר נתן לך: ברוך אתה יי על הארץ ועל המזון:

רחם יי אלהינו עלי ישראל עמך ועל ירושלים עירך ועל ציון משכן כבודך ועל מלכות בית דוד משיחך ועל הבית הגדול והקדוש שנקרא שמך עליו: אלהינו אבינו רענו (מסכת רוענו) זוננו פרנסנו וכלכלנו והרויחנו והרחנו לנו יי אלהינו מהרה מכל צרותינו: ונא אלי תצרינו יי אלהינו. לא לידי מתנת בשר ודם ולא לידי הלואתם כי אם לידך המלאכה הפתוחה הקדושה והרחבה שלא נבוש ולא נכלם לעולם ועד:

מסכת **רצה** והחליצנו יי אלהינו במצותך ובמצות יום השביעי השבת הגדול והקדוש הזה כי יום זה גדול וקדוש הוא לפניך לשבת בו ולנחמו בו באהבה כמצות רצונך. ובכרונך הניח לנו יי אלהינו שלא תהא צרה ויגון ואנחה ביום מנוחתנו. והראנו יהוה אלהינו בנחמת ציון עירך ובנגן ירושלים עיר קדשך פי אתה הוא בעל הישועות ובעל הנחמות:

ובנה ירושלים עיר הקדש במהרה בימינו. ברוך אתה יי בנה ברחמי ירושלים. אמן:

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם האל. אבינו מלכנו. אדירנו בוראנו גואלנו יוצרנו. קדושנו קדוש יעקב רוענו רועה ישראל המלך הטוב והמטיב לכל בכל יום ויום. הוא היטיב לנו. הוא מטיב לנו. הוא ייטיב לנו. הוא גמלנו הוא גומלנו הוא גמלנו לעד. לחן ולחסד ולרחמים. ולרחות הצלה והצלתה. ברכה וישועה. נחמה ופנסה וכלכלה ורחמים וחסדים ושלוש וכלי טוב ומפלי טוב

שיר המעלות בשב יי את שיבת ציון היינו כחלמים: אז ימלא שחוק פינו ולשוננו רנה אז יאמרו בגוים הגדיל יי לעשות עם אלה: הגדיל יי לעשות עמנו היינו שמחים: שובה יי את שביתנו כאפיקים בנגב הזרעים בדםעה ברנה יקצרו: הלוך ילך וכה נשא משך הדרע באי בא ברנה נשא אלמתי:

ל בני קרח מזמור שיר וסודתו בהרי קדש: אהב יי שערי ציון מכל משכנות יעקב: נכבדות מדברך בך עיר האלהים סלה: אוקיר רהב ובבל לידעי הנה פלשת וצור עם כוש זה ילד שם: ולציון יאמר איש ואיש ילד בה והוא יכוננה עליון: יי ספר בכתוב עמים זה ילד שם סלה: ושרים כחלים כל מעיני בך:

אברכה את יי בכל עת תמיד תהלתו בפי: סוף דבר הכל נשמע את האלהים ירא ואת מצותיו שמור כי זה כל האדם: תהלת יי ידבר פי ויברך כל בשר שם קדשו לעולם ועד: ואנחנו נברך יה מעתה ועד עולם הללויה:

קודם מים אחרונים יאמר פסוק זה: זה חלק אדם רשע מאלהים ונחלת אמרו מאל: ואחר מים אחרונים יאמר פסוק זה: וידבר אלי זה השלחן אשר לפני יי:

אם מברכים בזמון אומר המברך: רבותי מיר וועלין בענטשין:

וענין המסובין (ואחריהם המברך): יהי שם יי מברך מעתה ועד עולם:

ואומר: ברשות מרנן ורננן ורבותי נברך שאכלנו משלו:

וענין המסובין (והמברך): ברוך שאכלנו משלו ובטובו חיינו:

ומי שלא אכל עמהם עונה: ברוך ומברך שמו תמיד לעולם ועד:

ואם הם עשרה (או יותר): נברך אלהינו שאכלנו משלו:

וענין המסובין (והמברך): ברוך אלהינו שאכלנו משלו ובטובו חיינו:

ומי שלא אכל עונה: ברוך אלהינו ומברך שמו תמיד לעולם ועד:

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם הן את העולם כלו בטובו בחן וחסד וברחמים הוא ונותן לחם לכל בשר כי לעולם חסדו: ובטובו הגדול עמנו תמיד לא חסר לנו ואל יחסר לנו מזון לעולם ועד: בעבור שמו הגדול כי הוא אל זן ומפרנס לכל ומטיב לכל ומכין מזון לכל בריותיו אשר ברא באמור פתח את ידך ומשיב עולמי לכל יחי רצון: ברוך אתה יי הן את הכל:

נודה לך יי אלהינו על שהנחלת לאבותינו ארץ חמדה טובה ורחבה ועל שהוצאתנו יי אלהינו מארץ מצרים ופדיתנו מבית עבדים ועל בריתך שחתמת

לעולם אל יחסרנו: הרחמן הוא ימלך עלינו לעולם ועד: הרחמן הוא יתברך בשמים ובארץ: הרחמן הוא ישתבח לדור דורים ויתפאר בנו לעד ולנצח נצחים ויתגדר בנו לעד ולעולמי עולמים: הרחמן הוא יפרנסנו בכבוד: הרחמן הוא ישבור על גלות מעל צוארנו והוא יוליכנו קוממיות לארצנו: הרחמן הוא ישלח ברכה מרבה בבית זה ועל שלחן זה שאכלנו עליו: הרחמן הוא ישלח לנו את אליהו הנביא זכור לטוב ויבשר לנו בשורות טובות ישועות ונחמות: הרחמן הוא יברך את אדונינו מורנו ורבינו בעל הבית הזה: הרחמן הוא יברך את אבי מורי בעל הבית הזה ואת אמי מורתי בעלת הבית הזה אותם ואת ביתם ואת יורעם ואת כלי אשר להם אותנו ואת כל אשר לנו: כמו שברך את אבותינו אברהם יצחק ויעקב ככל מכלל כל כן יברך אותנו (בני ברית) כלנו יחד בברכה שלמה ונאמר אמן:

ממרום למדו עלינו ועלינו זכות שתהא למשמרת שלום ונשא ברכה מאת יהוה וצדקה מאלהי ישענו ונמצא חן ושלל טוב בעיני אלהים ואדם:

בשבת הרחמן הוא ינחילנו ליום שכלו שבת ומנוחה לחיי העולמים:

הרחמן הוא יזכנו לימות המשיח ולחיי העולם הבא. מגדיל (בשבת מגדול) ישועות מלכו ועשה חסד למשיחו לדרו ולזרעו עד עולם: עשה שלום במרומו הוא יעשה שלום עלינו ועל כלי ישראל ואמרו אמן:

ראו אתי יי קדשיו כייאין מחסוד ליראיו: כפירים רשו ורעבו ודךשי יי לא יחסרו כל טוב: הודו ליי כי טוב

כי לעולם חסדו: פותח את ידך ומשביע לקליחי רצון: ברוך הגבר אשר יבטח ביי והיה יי מבטחו:

ומברך על הכוס:

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם בורא פרי הגפן:

שבע ברכות

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם, שהכל ברא לכבודו:

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם, יוצר האדם:

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם, אשר יצר את האדם בצלמו, בצלם דמות מבניתו. והתקין לו ממנו בגן עדי עד. ברוך אתה יי יוצר האדם:

שוש תשיש ותגל העקרה, בקבוץ בניה לתוכה בשמחה. ברוך אתה יי משמח ציון בבניה:

שמח תשמח רעים האהובים, כשמחך יצריך בגן עדן מקדם. ברוך אתה יי משמח חתן וכלה:

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם, אשר ברא ששון ושמיחה חתן וכלה. גילה רנה דיצה וחדוה. אהבה ואחוה שלום ורעות. מהרה יי אלהינו ישמע בערי יהודה. ובחוצות ירושלים. קול ששון וקול שמחה. קול חתן וקול כלה. קול מצהלות חתנים מחפתם. ונערים ממשתה נגינתם. ברוך אתה יי משמח חתן עם הכלה:

ושותן החתן והכלה שנית. ובברכת המזון (בסעודת שבע ברכות) אומר הברכות תחלה (על כוס אחר) ואחר כך (המזון) מברך על הכוס (של הזימון בורא פרי הגפן).

ברכה אחרונה מעין שלש

לאחר אכילת תבשיל של חמשת מיני דגן או פירות משבעת המינים שהם גפן, תאנה, רמון, זית, ותמר, או שתיית יין, מברך:

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם, על

על חמשת מיני דגן:	על היין:	על פירות משבעת מינים:
המחנה ועל הכלכלה	הגפן ועל פרי הגפן	העץ ועל פרי העץ

ועל תנובת השדה ועל ארץ חמדה טובה ורחבה שרצית והנחלת לאבותינו לאכל מפריה ולשבוש מטובה רחם נא יהוה אלהינו על ישראל עמך ועל ירושלים עירך ועל ציון משכן כבודך ועל מזבחך ועל היקדך ובנה ירושלים עיר הקודש במהרה במינינו והעלנו לתוכה, ושמתנו בה ונברך בקדשה ובטהרה.

בשבת ורצה והחליצנו ביום השבת הזה:

כי אתה יי טוב ומטיב לכל ונודה לך על הארץ ועל

על חמשת מיני דגן:	על היין:	על פירות משבעת מינים:
המחנה. ברוך אתה יי	פרי הגפן. ברוך אתה יי	הפירות. ברוך אתה יי
על הארץ ועל המחיה:	על הארץ ועל פרי הגפן:	על הארץ ועל הפירות:

ברכה אחרונה על שאר אוכלים ומשקין:

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם, בורא נפשות רבות וחסרון על כל מה שבראת להחיות בהם נפש כליחי, ברוך חיי העולמים: